

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Емилия Евгениева,

СУ „Св. Климент Охридски“

на дисертационен труд на тема: *Просоциалното поведение на учениците в гимназиален етап в контекста на общата подкрепа за личностно развитие приобщаващото образование*

докторант: Станислав Петров Пандин

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“

област на висше образование: 1. Педагогически науки

Професионално направление 1.2. Педагогика

Докторска програма: Специална педагогика

Представеният дисертационен труд разглежда актуална за днешната образователна действителност тема. Създаването на приобщаващи модели за работа в общообразователната среда е важен етап от процеса на разгръщане и приложение на въведените нови изисквания в образователната система. Акцентите са по отношение на гимназиалния етап на обучение, който е ключов в процеса на формиране на активни членове на съвременното общество и бъдещи участници на пазара на труда, както и системата от поведенческите им модели, което изисква изграждането на сложен теоретичен конструкт, за да се направи конкретен прочит на структурата на общата подкрепа като част от философията на приобщаване. Постигането на тази задача изисква конструктивен подход, системно проследяване на характеристики на процесите, умение за трансформиране на административни изисквания в процесуални структури, така че да могат да бъдат наблюдавани с определени инструменти. Това ми дава основание в представеното становище да обърна внимание на изследователските качества на г-н Пандин и начина на тяхното презентирание чрез текста на дисертацията.

Дисертационният труд е с обем 218 страници, от които 196 страници са същински текст и 22 страници приложения. Текстът съдържа увод, четири глави, изводи, заключение, литература, приложения. В аналитичната част са представени 17 фигури, 2 таблици,

въпросници и артефакти. Литературният обзор е базиран на 156 източника на кирилица и латиница.

Уводът на дисертационната разработка представя актуалността на темата за изследване, както и базисната структура на свършената проучвателна работа. Текстът е разположен в четири глави.

Както е обичайно, първата глава представя проучването на литературните източници и структурира онази част от съществуващи теории относно просоциалното поведение на ученика и формирането на алтруистични нагласи. Прави впечатление логическата структура на главата, равнопоставеността при изясняването на термините, включени в нея, което е основа на моделирания конструкт за нуждите на общата подкрепа при следване на приобщаващата политика.

Във втора глава докторантът прави анализ на общата и допълнителната подкрепа. В него се търсят по-скоро маркерите, които да се проследят по време на изследването. По този начин се прави значим преглед на административната постановка на процеса. Структурират се онези нейни компоненти, които дават възможност за повлияване на поведение, взаимодействие на учениците от гимназиален етап на обучение. Още на това ниво от развитието на дисертационното изследване се задават и практическите приноси. В трета глава е представен изследователски модул на емпирично изследване за конструиране на емпирико-теоретичен педагого-психологически модел за развиване на просоциално поведение у ученика от гимназиален етап на училищното образование. Емпиричното изследване е разработено в три етапа във всеки, от който се включват близък брой ученици. Общият им брой за цялостното изследване е внушителен. Това дава основание да се разглеждат получените резултати като близки до репрезентативните по отношение на изградената картина за: съвременните класове, неформалните субкултурни групи, както и форматите на ученическо самоуправление. Добре разгърнато ветрило от социални формати, в които функционират съвременните млади хора.

Четвърта глава представя емпирико-теоретичен педагого-психологически модел за развиване на просоциално поведение у ученика от гимназиален етап на училищното образование. Според г-н Пандин „За развиването на просоциалното поведение на учениците от гимназиален етап на училищно образование в рамките на общата подкрепа за личностно развитие е необходим подход, с акцент върху базисна компетентностно-образователна политика.“ Търсената практико-приложната стойност е развита в идеята за разработване на технология на основни и допълнителни форми на педагогическо

взаимодействие от учителя, спрямо маркерите на конкретната образователна среда. По този начин приложени формите за образователно взаимодействие ще имат ефект за развиване на просоциално поведение на ученика в гимназиален етап. Анализирани са равнища, ограничения и рискове за приложението на подобен подход. Представени са модели на педагогическо взаимодействие. Използван е интегралният подход спрямо съдържанието на педагого-психологическия модел в образователната система.

Прави впечатление стилът на дисертационната разработка – лаконичен, ясен и точен. Изследователските идеи се развиват от общото към частното и задават ясни параметри на възгледите и наблюдаваните процеси от автора.

Специално внимание бих искала да обърна на представения автореферат. Неговата структура не следва структурата на дисертацията. Представя синтезиран нов прочит на поставения проблем. По този начин текстът на автореферата представя една допълнителна гледна точка по проблема. В него на първо място е поставен акцент върху изследователската програма. Така за нейните цели, допускания и задачи имаме възможност да получим още един вариант на авторова интерпретация. Добрата структура на текста на автореферата дава възможност да се проследи логиката на изследователското мислене на докторанта, което верифицира неговите качества и научна рефлексия.

Приносите са представени в два плана – теоретичен и приложен. Теоретичният е анализ педагогическите модели, които функционират в образователната система и тяхното влияние върху просоциалното поведение на учениците. Докато практическите са насочени към задаване на потенциал, функционалност и рефлексия на и в образователната система към проактивното поведение на учениците в определен етап от тяхното обучение.

Представените публикации са по темата на дисертацията и правят идеите на дисертацията публични и достъпни. В тях се покриват почти всички аспекти на дисертационното изследване. Насочени съм към практически проблеми като работата на екипа, работата на училищния психолог, както и начин на разчитане и разбиране на нормативната уредба. Прави впечатление и това, че две от публикациите са съвместно с доц. Вълчев, което подсилва ценността на направената разработка.

В заключение бих искала още веднъж да подчертая, че основното ми внимание в представената оценка е насочено към стила и структурата на дисертационното изследване, които намирам за изключително успешни. Още повече, че забавянето на процесите на реална работа по личностното формиране на учениците, въпреки

променената нормативна система е факт. Това подсилва актуалността на проблема и направените изследователски приноси.

Представеното в дисертационния труд изследване е на необходимото научно равнище, без претенциите да бъде изключително постижение.

Смятам, че дисертационният труд отговаря на всички изисквания за подобен род научни разработки. На тези основания и предвид общото положително впечатление от компетенциите на докторанта с професионална убеденост предлагам на уважаемите членове на Специализираното научно жури да дадат своя положителен вот за придобиване на образователната и научна степен "доктор" на Станислав Петров Пандин.

7.02.2023

проф. д-р Емилия Евгениева